

Afscheid Alexander Pechtold (D'66)

Door de Voorzitter van de Tweede Kamer, Khadija Arib

9 oktober 2018

Geachte heer Pechthold, beste Alexander

Vlak na het overlijden van je vriend,
schrijver en kunstenaar Jan Wolkers, vertelde je in een TV-programma dat je als huwelijksca-
deau een schilderij van hem mocht uitzoeken.

Het werd een schilderij met een voor de woeste schrijver opvallend rustige stijl – met puntjes
en streepjes en lichte pasteltinten.

Maar jij, zo vertelde je, zag er een enorme passie in.

De robuuste passie die je in Wolkers bewonderde.

'Sneeuwstorm' noemden jullie thuis het schilderij.

En zo heb ik je als politicus leren kennen.

Als een gecontroleerde sneeuwstorm.

Uiterlijk altijd rustig en beheerst.

Je spreekt beschaafd, bouwt goed getimedde pauzes in en je legt klemtonen precies waar je ze
nodig vindt.

Je ziet er ook altijd onberispelijk uit – nou ja, behalve die ene dag tijdens de formatie.

En je hecht in alle opzichten aan de fatsoensnormen en procedures in de Kamer.

Maar je hebt ook die meer ongeremde kant, die passie.

Over die passie wil ik het bij je afscheid hebben.

Omdat het een leidraad vormt bij het behalen van je grote politieke successen en belangrijke
maatschappelijke verdiensten.

Je passie voor je partij (1), je passie voor de Tweede Kamer (2) en je passie voor onze demo-
cratie (3).

Ik begin met (1) de partij.

Een kwikstaartje.

Dat was de typering die Hans van Mierlo gaf aan de hoge pieken en de duikvluchten die D'66
traditioneel maakte vanaf de komst van die partij in de politiek.

In 2006, het jaar dat jij verkozen werd tot partijleider, was er sprake van zo'n dal.

De peilingen stonden toen dramatisch laag: virtueel op nul.

Het werden er toch nog drie onder jouw lijsttrekkerschap.

En sindsdien was het afgelopen met de duikvluchten.

De vogel bleef omhoog vliegen.

Dat mag echt op het conto van jouw leiderschap worden geschreven.

Om te beginnen wist je het al te dwingende profiel van de partij te verbreden.

Je legde de kroonjuwelen wat verder naar achter in de etalage.

En zorgde met onderwijs, hervorming en diversiteit voor nieuwe speerpunten.

Jouw kritische noten over politieke spelletjes heb jij vooral zelf ter harte genomen.

Het politiek wat naïeve imago van D'66 in de jaren tot 2006 is onder jouw leiding afgeschud.

Ook al zat D'66 onder jou in de oppositie, je wist altijd de indruk te wekken dat je meeregeerde.

Ik moest vaak aan groepen bezoekers uitleggen dat jij echt geen minister was.

Menig akkoord met een zittend kabinet werd op jouw kamer gesloten en gepresenteerd.

Constructieve oppositie heette dat, niet de enige term die door jou het moderne staatsrecht is binnengebracht.

Je bouwde D'66 uit tot een stabiele middenpartij die niet zo makkelijk van zijn sokkel is te blazen.

Daarmee heb je iets wezenlijks toegevoegd aan het leiderschap van je illustere voorgangers – Hans van Mierlo, Jan Terlouw, Els Borst.

En plaats je jezelf ook in die traditie.

Dan is er (2) je passie voor de Tweede Kamer.

Vóór alles was jij de afgelopen twaalf jaar een ras-parlementariër en een groot meester van het parlementaire debat.

En dan vooral een gepassioneerd aanvaller met een grote liefde voor de interruptiemicrofoon.

In een interview met Vrij Nederland vergeleek je het politieke debat met de kunst van het houthakken.

“Bij het hakken”, (en ik citeer), “heeft één goedgemikte klap meer effect dan een serie ongerichte slagen. Net als in de Kamer: met een bozige monoloog bereik je minder dan met één, rake interruptie.”

Scherp en gevat, dat is jouw debatstijl.

Fel maar fatsoenlijk.

Je neemt elke tegenstander serieus, hoezeer je het ook met hem of haar oneens bent.

Jouw aanvallen betroffen niet alleen het kabinetsbeleid, maar ook het ontbreken van kabinetsplannen.

Ook andere oppositiepartijen nam jij graag de maat, om de verschillen met jouw D'66 scherp te markeren.

Vaak deed je er nog een schepje bovenop als je vond dat de positie van het parlement zelf in het geding was.

Of dat nou was omdat ministers de Tweede Kamer informatie onthielden of anderszins niet serieus genoeg namen, of omdat collega fractievoorzitters volgens jou met teveel dedain over de gekozen volksvertegenwoordigers spraken.

Een teken van democratisch respect.

Ik denk dat de heer Wilders zijn 'bumperklever' nog gaat missen.

Je hield van de Kamer en wilde het instituut aansprekend maken voor de mensen in het land.

Je passie voor de Kamer zag je niet alleen in de plenaire zaal, maar ook in het commissiewerk. Bijvoorbeeld als voorzitter van de commissie Koninkrijksrelaties.

Je energie straalde af op de andere commissieleden.

Of op iedereen die maar zijdelings met de commissie te maken had...

Ik zal dat toelichten.

Vrij recent was er een videoconferentie na het IPKO, het interparlementair koninkrijksoverleg.

Jij zat in de Tilanuskamer, klaar om namens de commissie verslag te doen.

Het duurde even, maar op een bepaald moment waren alle drie de Staten – van Aruba, Curaçao en Sint Maarten – goed in beeld.

Je begon enthousiast te vertellen.

Iedereen luisterde aandachtig.

Maar toen je aan de Staten van Sint Maarten vroeg of er nog vragen waren, bleek daar geen parlementariër te zitten, maar de technicus die de verbinding had opgezet.

Hij had netjes naar je verhaal geluisterd.

Ook de Kunstcommissie mag niet onbesproken blijven, als het gaat om jouw liefde voor de Kamer.

Het was van korte duur, maar de resultaten zijn blijvend: het beeld van Suze Groeneweg dat vorige week is onthuld, en natuurlijk de vlag.

Het land was te klein toen we die introduceerden, maar sinds de Kunstcommissie zich ermee heeft bemoeid is iedere discussie verstomd.

Overigens was jouw voorliefde voor kunst ook over de landsgrenzen heen bekend.

Vanuit de commissie Europese Zaken was je delegatie-leider van een werkbezoek aan een grensplaatsje in Macedonië.

Aan het einde van het gesprek met de burgemeester in het gemeentehuis, een joviale man, trok hij een olieverfschilderij van een lokale landschapsschilder van de muur en overhandigde het aan jou, als dank voor de komst, en bedoeld om op te hangen in de Tweede Kamer.

Je sprak wat warme woorden over de compositie en de kleurstelling maar liet je, heel diplomatiek, niet uit over de kwaliteit van het kunstwerk.

Het schilderij heeft de Tweede Kamer nooit gehaald.

Eenmaal buiten doneerde je het ogenblikkelijk aan de Nederlandse ambassade.

Maar waar ik het meeste van heb genoten in de afgelopen jaren, is (3) jouw passie voor de democratie.

Het huis van de democratie was bij jou altijd in goede handen.

Je hebt het altijd verdedigd, met rechte rug en opgeheven hoofd.

En waar mogelijk zocht je naar vernieuwing, naar verbetering.

Bijvoorbeeld door de Kamer een grotere rol te geven bij de kabinetsformatie.

Ik heb mij tijdens de formatie zeer gesteund gevoeld door jou.

Je had er een grenzeloos vertrouwen in dat de Kamer de regierol kon vervullen.

Jij weet als geen ander dat een parlementaire democratie bestaat bij de gratie van het compromis.

Er is onder jouw fractievoorzitterschap veel bereikt.

Dat was je nooit gelukt zonder je vermogen om samen te werken en akkoorden te smeden, zowel vanuit de oppositie als vanuit de coalitie.

De politicus in je vond *dát* dat moest; de veilingmeester wist *hoe* dat moest.

Jij hebt de afgelopen jaren meermaals het voortouw genomen in grote overeenkomsten, met als hoogtepunt het Lente-akkoord.

Waardoor belangrijke veranderingen konden worden doorgevoerd ondanks het vallen van het toenmalige Kabinet, zoals het afbouwen van de hypotheekrenteaftrek en de verhoging van de AOW-leeftijd.

Dat heeft de positie van de Kamer versterkt, heel belangrijk in onze duale democratie.

Geachte heer Pechthold, beste Alexander,

Je ouders hebben je van huis uit geleerd om niet schuw te zijn.

Daarmee wilden ze je niet alleen helpen je jeugdige verlegenheid te overwinnen.

Het was ook een manier om te zeggen: blijf niet aan de zijlijn staan.

Durf je mond open te doen en verantwoordelijkheid te nemen.

Dat heb je de afgelopen jaren gedaan door de partij te hervormen, je aansprekende vakmanschap in te zetten om veranderingen door te voeren.

En door constructief oppositie te voeren in alle opzichten - tot het einde aan toe.

Gedreven door je passie.

Een gecontroleerde sneeuwstorm.

We gaan je missen.

Dat geldt, denk ik, niet alleen voor alle Kamerbewoners, maar ook voor alle D'66 medewerkers, die jouw stemming al konden peilen als ze jou door de gang hoorden lopen, op de tweede verdieping van

Justitie, op weg naar je werkkamer op de hoek.

Als je zong: 'wat ruist er door het stuuuuuuuuuikgewas', wisten ze dat je in een goede bui was.

Alexander, namens de hele Kamer, dank je wel en een welgemeend adieu!